

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Jačoj europskoj industriji za rast i gospodarski oporavak: ažurirana komunikacija o industrijskoj politici”

COM(2012) 582 final

(2013/C 327/14)

Izvjestitelj: **Joost VAN IERSEL**Suizvjestitelj: **Enrico GIBELLIERI**

Dana 16. listopada 2012. Europski gospodarski i socijalni odbor, sukladno pravilu 29(2) svog Poslovnika, odlučio je sastaviti samoinicijativno mišljenje vezano uz

Snažniju europsku industriju za rast i gospodarski oporavak. Dorada komunikacije o industrijskoj politici

(COM(2012) 582 final).

Savjetodavno povjerenstvo za industrijske promjene (CCMI), odgovorno za pripremu rada Odbora o toj temi, usvojilo je mišljenje 18. lipnja 2013.

Europski gospodarski i socijalni odbor usvojio je mišljenje na svom 491. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. srpnja 2013. (sastanak od 11. srpnja 2013.), sa 132 glasova za, 1 protiv i 3 suzdržana.

1. Zaključci i preporuke

1.1 Europski gospodarski i socijalni odbor s velikim zadovoljstvom primjećuje da se pažnja usmjerila na europsku industriju – proizvodnju i usluge – kao što je navedeno i u doradi Komisije o industrijskoj politici iz listopada 2012. godine, uključujući Priloge s jasnom analizom industrijskih politika i njihovih nedostataka u državama članicama. Mnogi su elementi u skladu s mišljenjem koje je izrazio EGSO ⁽¹⁾. Stvarni dokaz tome vidjet će se u primjeni.

1.2 Industrijska politika, jedna od sedam vodećih tema strategije Europa 2020., trebala bi biti sastavni dio Inicijative EU-a o rastu, o kojoj se mnogo govori, ali se poduzima premalo učinkovitih radnji. Potreban je ispravan način razmišljanja i dosljedan pristup. Utjecaj politike je očigledan. EGSO poziva Komisiju, Vijeće i Europski parlament da pojačaju (dosljedne!) inicijative i transverzalne politike koje mogu odgovoriti na velike izazove poboljšanja industrijske proizvodnje diljem Europe.

1.3 Europsko vijeće trebalo bi preuzeti inicijativu u određivanju programa industrijske politike, a Komisiju bi trebalo u potpunosti uključiti. Prilikom planiranja i promocije najboljih politika širom Europe potreban je cilj i jedinstven fokus u raznim vijećima – za konkurentnost, istraživanje, ekologiju, društvo – pri Komisiji te u Parlamentu.

1.4 Kako bi postale pokretačke strategije za Europu, odluke o industrijskoj politici vezane za akcije, planove i rokove moraju se pripočiti svima, što u ovom trenutku nije slučaj.

1.5 Nadalje, Uniji je potrebno optimalno usklađivanje 27 nacionalnih te jedne zajedničke, europske industrijske politike što, prema raznim analizama, danas također nije slučaj. Raznolikost je prednost, a fragmentacija opasnost. Trebalo bi se riješiti pitanje geopolitičke neravnoteže.

1.6 Bolji strukturni uvjeti značit će, prije svega, završetak stvaranja unutarnjeg tržišta Europske unije unutar socijalne tržišne ekonomije, koja bi se osigurala točnim procjenama, regulativama i implementacijom u cijeloj Uniji. Javna ulaganja u veću povezanost među državama, uključujući ceste, vodene puteve, luke, željeznice i zračne luke moraju podržavati unutarnje tržište.

1.7 Budući da je nezaposlenost premašila broj od 26 milijuna ljudi, rast je oslabio, a proračuni su smanjeni, industrija i inovacije trebaju stimulirajuće izgleda i uvjete. Treba se pronaći dobra ravnoteža između fiskalne konsolidacije – mjera štednje – programa nacionalnih reformi i industrijske politike kako bi se pokrenula ulaganja i stvorila radna mjesta, čime bi se povećalo povjerenje.

1.8 Sve inicijative Unije trebale bi na globalnoj razini poduzeti poziciju Europe kao konkurenta i partnera. Vrlo ambiciozan cilj od 20 % proizvodne industrije do 2020. godine podrazumijeva široka ulaganja i bitne političke prilagodbe, a potrebno je i poboljšanje produktivnosti.

⁽¹⁾ Vidi, između ostalog, SL C 218 od 23.07.2011, str. 38, reakciju EGSO-a na prethodnu komunikaciju Komisije o industrijskoj politici iz 2010. godine

1.9 Dobri uvjeti za industriju ne podrazumijevaju samo tehničke odredbe i prilagodbe. Oni se odnose na cjelokupni industrijski okoliš, posebice dosljednu i predvidljivu dugoročnu klimatsku i energetska politiku kao podršku konkurentnoj industrijskoj osnovi. Ti bi uvjeti također trebali poduprijeti izvanredne izvedbe kao i njegovati novonastale industrije.

1.10 Politike Unije moraju biti krojene po mjeri te se razlikovati po sektorima na temelju procjena s terena koje su usmjerene na tehničke i gospodarske sposobnosti i izazove. Ta načela bi se također trebala primjenjivati pri ostvarivanju ciljeva vodeće teme učinkovitosti resursa, kojoj je svrha povećanje učinkovitosti u korištenju sirovina, dok se istovremeno žele promicati inovacije i poticati otpornost europskih poduzeća.

1.11 Industrijska politika ima snažnu socijalnu dimenziju koja utječe na sve slojeve društva: regije i općine, poslovanje, radnu snagu u promjenjivim obrascima zaposlenja – koja uključuju digitalizaciju, robotizaciju, proizvodnju vezanu za usluge, ICT - zatim na obrazovni sektor i sveučilišta, potrošače i građane. Industrijska politika vezana je za restrukturiranje i predviđanje. Trebala bi pružiti aktualno obrazovanje, obuku i informacije te njegovati tehnologiju, inovacije, kreativnost i poduzetništvo. Također je potrebno predvidjeti demografske promjene i reagirati na primjeren način.

1.12 Ambiciozne regije snažno potiču industrijsku učinkovitost. Europska unija i države članice trebale bi poticati pouzdane prakse, specijalizaciju i odgovarajuća istraživanja, kvalifikacije i *cluster*. Ovdje leži cijeli niz mogućnosti.

1.13 Moraju se isticati inicijative i projekti, kao i uspješni nacionalni i regionalni primjeri njegovanja povjerenja ljudi i društveno-gospodarskih činitelja. Sporazumi o partnerstvu između Unije i država članica te suradnja između država članica i regija moraju se pojačati. Europski semestar nudi svake godine mnogo prilika za stalni nadzor.

1.14 Industrijska politika Unije trebala bi biti procesom razmjene nacionalnih i europskih vizija, kompetencija i djelatnosti, u kojima su poslovni krugovi i sindikati radnika punopravni partneri. Ostali dionici poput obrazovnog sektora, sveučilišta (znanstvenih istraživanja), nevladinih organizacija, potrošača i ostalih trebali bi također biti uključeni gdje god je to moguće.

1.15 Unatoč znatnim razlikama u ekonomskim rezultatima država članica, sve bi države trebale imati koristi od razmjene najboljih praksi i podrške kroz mišljenja i pristupe.

1.16 EGSO redovito daje prijedloge za sektore i za industrijsku politiku, vidi Prilog. Ovo se mišljenje više odnosi na

dosljednost o važnim temama te učinkovito upravljanje putem koordinacije i preciznog usklađivanja.

2. Kontekst

– A) Svijet

2.1 Prema analizi Komisije, „troškovi rada, čini se, imaju sve manji udio u ukupnim troškovima proizvodnje“⁽²⁾. Produktivnost je važan faktor. Neke se proizvodnje vraćaju natrag u Europu, ali je konkurencija sve snažnija na drugim poljima zbog poboljšanja gospodarske infrastrukture u Brazilu, Rusiji, Indiji i Kini, visoke vrijednosti eura i cijena energije, što stimulira ulaganja u inozemstvu.

2.2 Nadalje, Europa zaostaje za Sjedinjenim Državama i Japanom u inovacijskim izvedbama i tehnološkoj specijalizaciji. Europa je snažnija od SAD-a na polju srednjevisokih i srednje-niskih tehnoloških industrija, ali tradicionalni jaz između dva kontinenta u dijelu visoke tehnologije posljednjih se godina znatno povećao.

2.3 Bijela kuća i Kongres pokazuju snažnu predanost obnovi proizvodnje kroz nacionalnu strategiju konkurentnosti za period od 2014. do 2018⁽³⁾. godine. Središnje je pitanje koja je uloga i vrijednost proizvodnje u gospodarstvu, sigurnosti i predvodničkoj ulozi SAD-a u svijetu.

2.4 Javno-privatna partnerstva jačaju tehnološku i inovacijsku infrastrukturu. Ministarstva obrane, energije i trgovine uključena su direktno, kao i Nacionalna znanstvena fondacija (National Science Foundation) te NASA, čime se daje poticaj velikom broju nacionalnih instituta za istraživanja i sveučilišta.

2.5 Ovo je značajan pomak u državi koja je, do nedavno, zagovarala postindustrijsko gospodarstvo. Sve veća konkurentnost Kine i drugih država djeluje poput alarma za buđenje. Percepcije se mijenjaju. Predviđa se da će Kina preuzeti ulogu najistaknutije gospodarske sile u svijetu do 2030. Godine, dok će SAD zadržati ulogu globalnog vođe, a Japan i Europa će slijediti s velikim zaostatkom⁽⁴⁾.

2.6 Očekuje se da će novi načini iskorištavanja nafte i, posebice, plin iz škriljevca omogućiti američku energetska neovisnost. To istraživanje smatra se energetska revolucijom koja omogućava industrijsku renesansu u SAD-u, kao i geopolitičke promjene. Međutim još se mora riješiti problem okoliša i zdravlja⁽⁵⁾.

⁽²⁾ Radni dokument osoblja Komisije, SWD(2012) 297 final, stranica 10.

⁽³⁾ Američki zakon o konkurentnosti proizvodnje iz 2012.

⁽⁴⁾ *Globalni trendovi: Alternativni svjetovi*, Vijeće za nacionalnu sigurnost, Washington, prosinac 2012.

⁽⁵⁾ US-EPA /Američka agencija za zaštitu okoliša/, Studija o mogućim posljedicama hidrauličkog lomljenja na vodne resurse: izvještaj o napredovanju, prosinac 2012.

2.7 Nastavlja se rast Kine, Brazila i Indije. Rusija ih također slijedi. U njihovoj sjeni brzo napreduju ostale azijske i južnoameričke države. Već dugi niz godina brojke koje prikazuju rast u državama u razvoju nalaze se iznad prosjeka, posebice u Aziji. Novoustaljeni obrazovni sustavi stvaraju golem broj dobro obrazovanih i kvalificiranih tehničara i inženjera. Paralelno s time, osniva se velik broj instituta za istraživanja. Kvaliteta robe i inovativni procesi sve su bolji u većini država, a njih blisko prate i prijevozna sredstva te uslužna infrastruktura.

2.8 U Kini se pojavio miješani sustav državnoga kapitalizma i mehanizama slobodnog tržišta⁽⁶⁾. Takav je sustav usko povezan s postojećom nacionalnom kulturom i (političkom) tradicijom. Stvaranje bogatstva ne ide ruku pod ruku s demokracijom niti ljudskim i radničkim pravima. Ekološki i zdravstveni uvjeti i dalje nisu dovoljno razvijeni, iako kvaliteta proizvodnje raste. Posljedice takvih uvjeta nisu ni zamislive. No treba napomenuti kako će kapitalističke intervencije države i dalje ustrajati na određenim vrstama proizvodnje koje odgovaraju nacionalnim ambicijama. Ulaganja vladinih novčanih fondova vjerojatno će ići u istom smjeru, prema unutra, kao i prema van.

2.9 Mnoge države obično imaju koristi od jedinstvene strukture upravljanja koju Unija nema, s obzirom na to da imaju jedan glavni centar u kojem se donose odluke, jedinstvena strategija i dogovoreni ciljevi u javnom sektoru.

2.10 Dijelovi Afrike također su u procesu brzog razvoja. Kina tamo ulaže mnogo kapitala i ne pridaje posebnu pažnju pitanju kakav je utjecaj toga na društvo.

2.11 Svjetski kontekst i geopolitika neumorno se mijenjaju. Podaci su iznimno važni kako bi se senzibiliziralo javno i političko mišljenje. EGSO preporučuje Uniji godišnje praćenjesocio-ekonomskog i tehnološkog razvoja te razvoja zapošljavanja u relevantnim dijelovima svijeta.

– B) Europa

2.12 Dubinske analize Komisije o europskim trendovima i trendovima u pojedinim državama pokazuju povećanu svijest o potrebi za proizvodnom industrijom.

2.13 Situacija se znatno razlikuje ovisno o državi, od Njemačke koja ima gotovo 30 % proizvodne industrije u Europi do država – većih i manjih – sa znatno nižim, odnosno vrlo niskim postotkom. U nekim državama članicama

ulaganja u industriju znatno su pala u posljednjih 20 godina. Ponegdje je tome razlog masovno restrukturiranje, a ponegdje također i određeni stupanj zanemarivanja⁽⁷⁾.

2.14 Unatoč velikim razlikama država članica u poboljšanju uvjeta, neke su države očito uspješnije od drugih. Zapošljavanje u industriji uporno se smanjuje. Uz to, u krizi koja je počela 2008. godine, izgubljeno je više od 4 milijuna zaposlenja u proizvodnji.

2.15 Ne postoje indikacije da države članice međusobno raspravljaju o politikama i instrumentima, odnosno o najboljim praksama. Nacionalno poimanje industrijske i inovacijske politike primarno ovisi o nacionalnim tradicijama i procedurama, a određuju ga nacionalne strukture i odnosi između javnog i privatnog sektora, odnosno poduzeća, instituta za istraživanje, sveučilišta, sindikata i ostalih.

2.16 Kao rezultat toga, mnoge politike i odgovarajući financijski dogovori prvenstveno su nacionalno orijentirani što ne ide u prilog unutarnjem tržištu niti međudržavnim projektima.

2.17 Osim vrlo uspješnih rezultata u nekim državama, neželjena fragmentacija unutarnjeg tržišta koči potencijalne faktore rasta, kako je to ispravo istaknula Komisija.

2.18 Kreativna različitost velika je prednost u Europi, ali će donijeti koristi svim Europljanima samo ako se kao zajednički cilj osigura usklađivanje. Treba postići optimalnu ravnotežu između kreativne različitosti među državama članicama i transparentno i uvjerljivo usklađivanje.

2.19 Kako pokazuje američki primjer, takvo će usklađivanje uroditi plodom za kontinentalne mreže malih i srednjih poduzetnika s potencijalom rasta.

3. Europa 2020.: jedinstvena vizija, kompetencije i akcije

3.1 Unutarnjem tržištu potreban je ponovni poticaj. Iako je u porastu skriveni protekcionizam, a ponovna nacionalizacija i fragmentacija i dalje prijete, EU uspijeva održati unutarnje tržište nedirnutim te zaštititi princip otvorenih tržišta, iako provedba toga ostaje slaba točka.

3.2 Trebali bi se voditi strategijom Europa 2020. koja uključuje zajedničke kompetencije u EU-u i državama članicama. Strategija poštuje specifične nacionalne pristupe i metode i

⁽⁶⁾ Vidi Državni kapitalizam, TheEconomist, posebni izvještaj, siječanj 2011.

⁽⁷⁾ Radni dokument osoblja Komisije, Rezultati industrijske izvedbe i izvještaj o konkurentnosti, izvedbi i politikama država članica, SWD(2012) 298 final, dijelovi 1, 2, 3 i 4.

pruža instrumente koji bi donijeli koristi na razini cijele Europe. Potencijalne koristi takvog ciljanog upravljanja bile su sistematično zanemarivane.

3.3 Postoji također i nužna potreba za vidljivim rezultatima u pokretanju uspješnih inovativnih procesa i stvaranju radnih mjesta paralelno s mijenjanjem obrazaca proizvodnje, komercijalizacije i usluga.

3.4 Potrebno je promišljeno predviđanje restrukturiranja. Time će se poboljšati prihvaćanje prilagodbe, favorizirati doškovanje i prekvalifikacija radne snage te pomoći ograničiti nesigurnost radnih mjesta ⁽⁸⁾.

3.5 Komunikacija Europske komisije iz 2010. već je pokrenula inicijative poput Obzor 2020., testiranje konkurentnosti, industrijske inovacije, učinkovitost resursa, vještine i obrazovanje, pristup financijama, interakciju i smanjivanje razlika između industrije i usluga te povećanu svijest o komplikacijama međunarodnih ulaganja i prijenosa tehnologije.

3.6 Zapanjujuće je da su, do nedavno, transparentne revizije među državama članicama bile rijetko provedene. Trebala bi se proširiti nadzorna uloga Komisije.

3.7 Takve revizije istaknule bi zastarjele strukture u industriji kao i u donošenju odluka. One bi pomogle ubrzati modernizaciju koristeći uspješne pristupe te mogu biti indikatori za europsko usklađivanje „na bolje“, kako za javni, tako i za privatni sektor.

3.8 Radni dokumenti osoblja sadrže preporuke za pojedine države vezane za industrijski razvoj ⁽⁹⁾. Tim se preporukama, specifičnima za svaku zemlju, zemlje članice moraju bolje pozabaviti u okviru nacionalnih programa reformikao što je rečeno u diskusijama s Komisijom tijekom Europskog semestra.

3.9 Ipak, bila bi velika greška ostaviti reforme Komisiji samoj. Moraju se uključiti i učiniti ih svojim primarnim zadatkom nadležna tijela u samim državama članicama koja su odgovorna za politike koje ne pokrivaju propisi i mjere EU-a. Uz to, ta tijela moraju također osigurati valjanu provedbu propisa EU-a.

3.10 Financijske politike unutar Eurozone podrazumijevaju dobro usklađenu koordinaciju između europskih institucija i nacionalnih vlasti. Ne postoji razlog zašto se ne može postići komparativna koordinacija u jačanju strukturnih uvjeta za industriju, inovacije i stvaranje poslova koja bi bila inspirirana zajedničkom vizijom.

3.11 Radni dokumenti osoblja također mogu pomoći državama članicama da pokrenu revizije bilateralno ili trilateralno među sobom u područjima vezanim za industriju, poput vještina i obrazovanja, tehnologije i inovacija, administrativnih opterećenja, porezne politike i državne pomoći. Svaka država može jednostavno odlučiti o željenim politikama u državi sukladno zajedničkoj europskoj perspektivi. Ozbiljne evaluacije primijenjenih mjera trebale bi u svakom slučaju biti dio nacionalnih programa.

3.12 Budući da društvo mora podržavati sve ove trendove, vrlo je važno da trgovačka društva i sindikati budu punopravni partneri u procesu, a to se odnosi također i na ostale dionike poput obrazovnog sektora, nevladinih organizacija, potrošača i drugih. Dogovorni pristup vrijedi truda. Socijalni dijalog na nacionalnoj i regionalnoj razini kao i u sektorima i poduzećima mora pružati podršku.

4. Teme kojima se mora posvetiti pozornost

4.1 EGSO se slaže s Komisijom kako je "*međusobno nadopunjavanje nacionalnih intervencija i intervencija EU-a u industrijskoj politici osnovni uvjet za uspjeh europske industrijske politike*". Ono će pojačati utjecaj rada Unije i nacionalnih aktivnosti te pružiti mnogo prilika da se prijeđe s riječi na djela.

4.1.1 Cjelokupni koncept podrazumijeva sveobuhvatni pristup i transverzalne politike. EGSO ističe u nastavku međusobno povezane teme koje smatra ključnim za budućnost europske industrije.

4.2 Industrijske inovacije

4.2.1 **Industrijske inovacije** zahtijevaju snažne europske tehnološke temelje, podršku međudržavne koordinacije i suradnju između instituta za istraživanja i sveučilišta, primijenjene tehnologije i poslovanja.

4.2.2 Ključne tehnologije i ostale najsuvremenije tehnologije važne su za europske i nacionalne programe istraživanja i razvoja. Mnogobrojne djelatnosti koje iz njih proizlaze, kao i javne politike vezane za infrastrukturu i održivost, imaju od njih koristi. Okvir Unije za javno-privatnu suradnju i savjetovanje, posebice preko tehnoloških platformi Unije, iznimno je važan. Javna nabava bi također trebala stvoriti poticaje za napredne inovacije.

4.2.3 Tehnologija je borilište budućnosti. Pri promoviranju međunarodnih (vodećih) projekata, Komisija i Vijeće za istraživanje trebali bi predvoditi u jačanju unutarnjeg tržišta za tehnologiju i prekogranične projekte. Uspješno istraživanje i razvoj te europski patenti trebali bi podržati ulaganja u inovacije i visokokvalitetne poslove.

⁽⁸⁾ Vidi također Izvještaj Cercas Europskog parlamenta.

⁽⁹⁾ Vidi napomenu 7: Radni dokument osoblja, dijelovi 1-4.

4.2.4 EGSO ističe značaj novčanih resursa Unije za istraživanje i razvoj te za prekogranične projekte. Obzor 2020. trebao bi osigurati da se ubrzo dostignu sve veći naponi uloženi u ostalim državama. Iako je položaj Europe i dalje dobar, njezina tradicionalna vodeća pozicija slabi. Smanjivanje budžeta programu Obzor 2020. bilo bi kontraproduktivno.

4.2.5 Ključna uloga visokog školstva i uz njega vezanog istraživanja inovacija trebala bi biti očita. Programi i upravljanje trebali bi se prilagoditi gdje je to potrebno.

4.2.6 Poželjne su godišnje informacije o javnim i privatnim ulaganjima u ključne tehnologije.

4.2.7 Inovacije utječu na mnogo drugih područja. Radi se o novoj dinamici u poslovanju i radu: izmjena postojećih proizvodnih metoda, potreba za restrukturiranjem postojećih proizvodnih metoda, potreba za restrukturiranjem zastarjelih postupaka, razvoj lanaca vrijednosti i novih „sektora”, brisanju granica između industrije i usluga. Inovacija uključuje modernizaciju i kreativnost u društvu i kao takvu bi je trebali komunicirati.

4.2.8 Komisija naglašava potrebu za tehnologijom i inovacijama u svim uslugama kao horizontalni prioritet. Bilo bi dobro da nacionalne administracije preuzmu ovu metodu.

4.3 Vještine i kvalifikacije

4.3.1 Tehnologija, inovacije, novoosmišljeni proizvodni procesi, integracija industrije i usluga, novi društveni zahtjevi i ideje čine ukupne **prikladne vještine i kvalifikacije** ključnim područjem.

4.3.2 Moderni obrazovni sustavi ključni su na svim razinama. Briga Unije za obrazovanje, školovanje i edukaciju opravdano se povećava – kako na nacionalnoj, tako i na regionalnoj razini. Obrazovanje je osnovna potreba i mora biti dostupno svima.

4.3.3 Sve inicijative EU-a o rastu traže da se stavi naglasak na cijeli spektar obrazovanja. S obzirom na bitne razlike između država članica, razmjena dobrih praksi bit će nužna za rješavanje problema, posebice vezanih za nezaposlenost mladih.

4.3.4 Dionici ovdje igraju ključnu ulogu. Na svakoj razini – na razini poduzeća (uključujući ona s radnim vijećima), na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj te na razini EU-a – socijalni dijalog trebao bi uključiti obrazovanje, pripravnost/dvostruko obrazovanje, industrijsku edukaciju i napredno (cjeloživotno) obrazovanje kako bi se poboljšale kompetencije i mogućnost zapošljavanja te ispunili zahtjevi tržišta rada. Prekogranično priznavanje sposobnosti i kvalifikacija trebalo bi biti pravilo u promicanju međunarodne mobilnosti.

4.3.5 U skladu s Organizacijom za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD), Komisija bi trebala biti ovlaštena za provođenje

revizija obrazovnog sustava i njegovih rezultata u državama članicama. Oni će biti korisni pokazatelji napretka, kako je to slučaj i na mnogim drugim poljima.

4.3.6 Potrebna razina kompetencija u poslu i društvu polako raste. Tehničko obrazovanje i usluge u proizvodnji su prioriteti, od kvalifikacija nižeg stupnja do visokog obrazovanja. Tehničke srednje škole i sustavi profesionalnog obrazovanja igraju ključnu ulogu.

4.3.7 U sektoru visokog obrazovanja trebalo bi riješiti strukturni manjak znanstvenika, inženjera i matematičara – studenata i istraživača te tako riješiti nesukladnost između ponude i potražnje na tržištu rada.

4.3.8 Svaki bi radnik trebao imati pravo na profesionalno usavršavanje. To se posebice odnosi na radnike i obrtnike koji imaju posebne vještine u malom i srednjem poduzetništvu i obrtništvu.

4.3.9 Stvaranje održivog industrijskog zapošljavanja koje se temelji na najmodernijim uvjetima rada, zdravlja i zaštite dio je pravilnog stava prema procesima modernizacije u industriji. Bolja konkurentnost trebala bi ići ruku pod ruku s prikladnim uvjetima rada i radničkim pravima.

4.3.10 Potrebno je posebno posvetiti pažnju utjecaju starenja stanovništva EU-a na raspoloživost radnika u industriji. Uvjeti rada ostarjelih radnika trebaju se prilagoditi toj činjenici, kao što se mora prilagoditi i struktura i kapacitet obuke i cjeloživotnog učenja.

4.4 Pristup financijama

4.4.1 Pristup **financijama** i dalje je slaba točka. Industrijski sektor pretrpio je i trpi mnogo zbog bankovne krize. Banke i dalje nevoljko pristaju na kreditno financiranje. Kriza je pogodovala ponovnoj nacionalizaciji operacija. Tradicionalni strah od rizika pojačan je strožim međunarodnim propisima o kapitalu te financijskim propisima Unije. Na sreću, regulative Basel III, koje su otežavale kreditiranje, s vremenom će se blaže primjenjivati.

4.4.2 Malom i srednjem poduzetništvu potrebni su prikladni financijski inženjering i novi izvori financija poput osiguravajućih društava i mirovinskih fondova. Jedan od glavnih ciljeva je rasprijeti rizik ili ga ublažiti, *inter alia* kroz garancijske sheme ili državne fondove. Skupno financiranje moralo bi otvoriti atraktivne prilike.

4.4.3 U međuvremenu, treba povećati privatno, odnosno nebankovno financiranje. Privatne inicijative u državama članicama moraju se istaknuti. Jaz između EU-a i SAD-a primjer je za to: 2/3 financiranja u SAD-u dolazi izvan financijskog sektora, dok je u Europi to 1/3. EU i nacionalno zakonodavstvo trebali bi ohrabriti trend prema više privatnih financiranja i kapitala, a posebice dati podršku inovacijama.

4.4.4 Supsidijarnost uključuje i veliku raznolikost poreznih politika kao i sustav subvencija i kredita širom Europe. EGSO inzistira na procjenjivanju i revizijama nacionalnih instrumenata od strane Komisije u pogledu učinkovitog usklađivanja instrumenata.

4.4.5 EIB (Europska investicijska banka) i Komisija rade na budućoj generaciji instrumenata za EU s većim utjecajem i snagom od subvencija. Kapacitet EU fondova za rizična ulaganja, zajedno s financijskim kapacitetom EIB-a, trebaju rezultirati mješavinom kapaciteta za stvaranje i implementaciju financijskih instrumenata za industrijske ciljeve.

4.4.6 Revolving fondovi, koje će koordinirati EIB i Komisija a koji će se primjenjivati u programu Obzor 2020., Cosme (Program za konkurentnost poduzetništva i MSP-a), u višegodišnjem okviru i regionalnoj politici moraju donijeti višestruke rezultate. Trebala bi se posvetiti posebna pozornost transparentnosti o tome tko je odgovoran za što. EGSO ističe potrebu za održavanjem jakog EU proračuna kojim se dobro upravlja, usklađenog s uspješnim (ponovno) uređenim nacionalnim kreditnim instrumentima. Moraju se proširiti projektne obveznice i zeleni krediti.

4.4.7 Trenutni propisi EU-a previše su ograničavajući i birokratski. EGSO ponovo ističe kako instrumenti EU-a moraju biti krojeni prema tržištu i lako primjenjivi. Oni moraju biti fleksibilni radi brzo mijenjajućih tržišnih uvjeta, za inovativne kompanije kao i za male, neuočljive, mikroekonomske projekte. Mora se pronaći nova ravnoteža između pouzdanog upravljanja instrumentima i potreba tržišta.

4.5 Održivi razvoj

4.5.1 **Održivi razvoj** i učinkovitost resursa su, unatoč značajnim razlikama među državama članicama, sve više inkorporirani u strategije poduzeća te u proizvodne i neproizvodne operacije. Održivi poslovni modeli jačaju otpornost europskih poduzeća. Javni i privatni činitelji moraju se osloniti jedni na druge.

4.5.2 Poseban primjer za to su klimatske promjene i ispuštanje CO₂. Uz stalni rizik onečišćenja ugljenom i propadanja ulaganja, EGSO inzistira na ponovnoj procjeni politika EU-a kao temelju za održivi prelazak na gospodarstvo s niskom stopom korištenja ugljena.

4.5.3 Isplativost i tehnološka izvodljivost za očuvanje konkurentnosti poduzeća preduvjeti su za održivi gospodarski rast i stvaranje poslova u EU-u. Tek će se tada stvoriti sinergije između ekoloških ciljeva i industrijske izvedbe.

4.5.4 Tranzicija tehnologije na nisku potrošnju ugljena/gospodarstvo s učinkovitošću resursa trebala bi također biti na socijalnom planu pravedna za sve generacije radne snage.

4.5.5 Starenje stanovništva znači da će veći razmjer potrošača biti stariji građani te će industrijska proizvodnja morati

prilagoditi ponudu njihovom drugačijem načinu potrošnje. To je također prilika novim poduzećima i prostor za inovacije na primjer u funkcionalnoj ishrani, zatim u prilagođavanju stanovanja i prijevoza, kao i u zdravstvenim tehnologijama i dugoročnoj skrbi.

4.5.5 Programi i odredbe Europske unije trebali bi pokrenuti održive inovacije u skladu s iznesenim načelima vodeće teme Učinkovitosti resursa. Budući da je u to uključena velik industrijski interes, nužni su usporedivi, stabilni i predvidljivi ekološki uvjeti u cijeloj Uniji. Trebalo bi odgovorno ocijeniti učinkovitost „Eko-dizajna“⁽¹⁰⁾ i uvođenje apsolutnog ograničenja korištenja sirovina za industriju.

4.5.6 Pretjerani normativi također utječu na inovacije i ulaganja te mogu dovesti do gubitaka u tržišnom udjelu. Komisija i Vijeće trebali bi štiti osnovnu europsku industriju (intenzivnog utroška energije) i eliminirati nepravilnosti u tržišnom natjecanju u odnosu na treće zemlje.

4.6 Usluge

4.6.1 **Usluge** čine 70 % europskoga gospodarstva te zapošljavaju najveći udio radne snage. Usluge su neraskidivo povezane s industrijskim procesima i pojačavaju njihove temelje. Provedba Uredbe o uslugama, pak, bila je neujednačena. Uz to, poslovne usluge redovito su premalo razvijene u većem dijelu Unije.

4.6.2 Nepostojanje integriranog tržišta usluga – problem koji je velik, ali se i dalje ne rješava – ima negativan učinak, kako na unutarnju europsku trgovinu, tako i na produktivnost. Na oba polja SAD ima vodeću ulogu radi integriranijeg tržišta usluga. I dalje postoji značajna naklonjenost domaćim pružateljima usluga, koju podržavaju zapreke u međudržavnim uslugama. „Slabija trgovina znači i slabiju konkurentnost: tržišta usluga u EU-u i dalje su uvelike nacionalna što otežava rast produktivnosti“⁽¹¹⁾.

4.6.3 Ovaj slabi razvoj predstavlja prepreku za konkurentnost ICT sektora u Europi, sputava nove inicijative i postavlja prepreke rastu produktivnosti. Kao rezultat toga, EU bi trebala omogućiti razvoj slobodnog tržišta usluga i promovirati poslovne usluge i odgovarajuća zaposlenja širom Europe.

4.7 Administrativne zapreke

4.7.1 Pritužbe vezane za **administrativne zapreke** jednake su za sve. No ipak nema dovoljno sistematičnih reevaluacija propisa i odredbi na nacionalnoj razini, za koje bi ocjene učinka kao što ih provodi Komisija za svoje politike, također

⁽¹⁰⁾ EU Direktiva 2009/125, listopad 2009.

⁽¹¹⁾ „Kako izgraditi europsko tržište usluga“, John Springford, Centar za europsku reformu, rujan 2012., stranica 4.

bile vrlo poželjne. Obično nedostaje koordinacije među državama članicama. Administrativne prepreke ugrožavaju mnoge pokušaje stvaranja *start-up* kompanija i brigu o malom i srednjem poduzetništvu.

4.7.2 Na ovom polju sve je jači skriveni protekcionizam. EGSO inzistira na stalnom i transparentnom ocjenjivanju. Komisija bi morala imati ovlasti za provedbu ispitivanja. Revizije među državama trebalo bi razmotriti Vijeće, koje bi moralo odrediti ciljeve i rokove.

4.8 Malo i srednje poduzetništvo

4.8.1 Postoje različite, često neusporedive vrste **malog i srednjeg poduzetništva**. U nekim sektorima, poput maloprodaje, ono se nalazi pod velikim pritiskom, dok u drugima pak preuzima poslove od većih poduzeća – izdvajanjem poslovnih procesa većih poduzeća, lancima vrijednosti itd. Ova je vrsta poduzetništva često ključna za inovacije u proizvodima i uslugama. Radi njegove inovativne snage i tržišnih uspjeha, malo i srednje poduzetništvo mora biti jasno integrirano i istaknuto kao vodeća snaga industrijske politike EU-a.

4.8.2 Radi njegove dinamike, interakcije s lancima vrijednosti i fleksibilnosti, malo i srednje poduzetništvo često je predvodnik u rješenjima po mjeri i obnovama te su također vrijedni izvori novih poslova. Također treba podupirati napore MSP-a da smanje korištenje rijetkih resursa i energije. To će u konačnici rezultirati smanjenjem troškova što će im omogućiti da povećaju učinkovitost i stvore nova zaposlenja.

4.8.3 Europi su potrebni mladi poduzetnici. „Poduzetništvo” u obrazovanju – uključujući i fenomen „poduzetničko sveučilište” – trebalo bi biti istaknuto. EGSO pozdravlja akcijski plan Komisije vezan za poduzetništvo.

4.8.4 Broj *start-up* kompanija se povećava. Ipak, usporedbe sa SAD-om pokazale su kako premalo malih poduzeća postigne razinu zrelosti rasta. Tome su razlog slabiji financijski uvjeti i nacionalne zapreke na europskom tržištu.

4.9 Energija

4.9.1 Nacionalne **energetske politike** vode do politika fragmentirane mješavine upotrebe energije u Uniji, što utječe na cijenu energije, tehnologiju, odnose s trećim državama te unutarnje tržište. EGSO inzistira na Zajedničkoj energetskej politici. Radi dubokih utjecaja energije na gospodarstvo, ne može se oblikovati ozbiljna industrijska politika bez određenog zajedničkog europskog načela.

4.9.2 Vijeće više ne može izbjeći stratešku debatu o dugoročnim izgledima energije i odgovarajućim politikama, odnosno željenom mješavinom izvora energije u EU-u, uključujući i fosilne sirovine, nuklearnu energiju te obnovljive izvore. Na rasporedu su također ekološki, zdravstveni i sigurnosni uvjeti.

4.9.3 Odluke su sada više nego hitno potrebne jer razvoj plina iz škriljca u SAD-u već preokreće energetske sliku svijeta.

4.9.4 Cijene energije u EU-u znatno su više od onih u državama koje su glavni trgovinski partneri. Cijena benzina u Americi iznosi 20 % europske cijene. To ima golemi utjecaj na kemijski sektor i sektor čelika i može utjecati na industriju koja proizlazi iz tih sektora. Utjecaj na investicije u Europi i potreba za koordiniranim odgovorom Unije i država članica postavljaju goruće pitanje koje zahtijeva učinkovit odgovor.

4.9.5 Industrija je naklonjena obnovljivim izvorima energije. No zbog visokih energetske troškova nužno je pronaći ravnotežu između konkurentnosti i procesa financiranja obnovljivih izvora što može obuhvatiti smanjivanje poreznih nameta kao i poboljšanje isplativih podupirućih shema.

4.10 Vanjski odnosi

4.10.1 **Vanjski odnosi** nadmašuju formalne sporazume poput Svjetske trgovinske organizacije (WTO). Pri razvoju vanjskih dimenzija industrijske politike, Unija i države članice trebale bi definirati zajedničke stavove o tome kako se nositi sa složenim pitanjima, posebice zato da se osigura poštena igra na svjetskoj razini. Budući da otvorena tržišta nameću reciprocitet, EU bi morao ozbiljno pristupiti rješavanju konkretnog i štetnog iskrivljavanja europskih industrijskih interesa.

4.10.2 Neometana opskrba energijom ključna je radi gospodarskih i sigurnosnih razloga. Ovo pitanje tim više zahtijeva zajednički europski pristup u svjetlu trenutačno niskih cijena energije u SAD-u. Posebna se pažnja treba pridati materijalima koji su ključni za industrijske procese.

4.10.3 Međunarodni ekološki, klimatski i društveni standardi ili sporazumi za odgovarajući sektor od vitalne su važnosti za položaj na globalnoj razini. Oni moraju stvoriti uvjete za očuvanje proizvodnih lanaca vrijednosti u Europi.

4.10.4 EGSO ističe potrebu zaštite prava intelektualnog vlasništva. Mora se osigurati pristup javnoj nabavi u inozemstvu.

4.10.5 Dobrodošli su povoljno dogovoreni i uravnoteženi sporazumi o slobodnoj trgovini, posebice sa SAD-om. Preduvjet za to je strogi nadzor.

U Bruxellesu, 11. srpnja 2013.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE
